1e Jaargang VRIJDAG 17 DECEMBER 1920 Nummer 12

DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr. F. J. J. Buijtendijk, Dr. K. Dijk, Dr. V. Hepp en Dr. B. Wielenga

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; J. van Andel, 's-Gravenhage; N. Baas, Amsterdam; Prof. Dr. H. Bavinck, Amsterdam; Dr. Henry Beets, Grand Rapids, Mich., N.-A.; Dr. Joh. C. Breen, Amsterdam; Prof. Dr. F. W. Grosheide, Amsterdam; Dr. W. G. Harrenstein, Medan; Prof. Dr. T. Hoekstra, Kampen; Dr. G. Keizer, Tiel; Ds. B. A. Knoppers, Almelo; Ds. J. G. Kunst, Arnhem; Ds. H. W. Laman, Assen; Ds. C. Lindeboom, Amsterdam; Prof. Dr. S. O. Los, Voorburg; Ds. F. C. Meijster, Rotterdam; Dr. J. C. de Moor, Amsterdam; Prof. Dr. J. Ridderbos, Kampen; Ds. J. C. Rullmann, Utrecht; Ds. K. Schilder, Gorinchem; J. Schouten, Rotterdam; Dr. W. J. A. Schouten, Kampen; Dr. J. Thijs, Meppel; Dr. H. W. van der Vaart Smit, 's-Graveland; Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Oostkapelle; Ds. J. de Vries, Tilburg; Ds. J. D. Wielenga, Anna Jacoba-Polder; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie: Dr. V. HEPP, Paul Krugerstraat 55, Watergraafsmeer.

Drukkers-Uitgevers: OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.

Abonnement: ƒ 1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling. Voor 't Buitenland ƒ 7.50 (voor Amerika 3 Dollar) per jaar. Advertentiën: 25 ct. per regel. Reclames: 75 ct. per regel.

INHOUD: De Uitbouw der Belijdenis. — Uit de Schrift: De beloofde Profeet (Deut. 18 : 15.) — Kerkelijk Leven: Tweeërlei Schriftbeschouwing III; Nog eens de zaak Netelenbos. — Zending en Evangelisatie: De Atheïstische beweging in Nederland II. — Literatuur en Kunst: Moderne Letterkunde en Chr. Opvoeding XI. — Persschouw. — Boekbespreking. — Correspondentie. — Kerknieuws.

DE UITBOUW DER BELIJDENIS.

In het verslag, dat ik in de eerste nummers van ons blad over de Generale Synode gaf, heb ik reeds met een enkel woord gesproken over de beslissing, die genomen is inzake de voorstellen rakende onze Belijdenis, en tevens iets medegedeeld uit het rapport, dat Prof. Bavinck namens de desbetreffende Commissie, op de Synode heeft uitgebracht. Ik kon er toen slechts weinig van zeggen, omdat ik het rapport niet voor mij had, maar nu de acta verschenen zijn, en ook het bedoelde stuk van prof. Bavinck publiek geworden is, wil ik op deze belangrijke quaestie even terugkomen.

Daarbij geef ik, zij het dan verkort, den inhoud van het rapport weer, want er zijn zeer velen, die zich de acta niet aanschaffen of kunnen aanschaffen, en het zou jammer zijn, wanneer dit kostelijk document in beperkten kring bekend bleef. Het ware misschien te overwegen of verschillende zéér gewichtige Synode-stukken niet afzonderlijk konden uitgegeven worden, en op deze wijze een breedere, en veel breedere kring van lezers bereikt werd.

Doch nu ter zake.

Het rapport deelt eerst mede welke voorstellen door de onderscheidene Synodes en de Kerk van Overtoom gedaan zijn, en constateert, dat van een gravamen tegen eenig artikel der Confessie met geen enkel woord sprake is. Allen willen de drie Formulieren van Eenigheid als accoord van kerkelijke gemeenschap handhaven. Allen begeeren zelfs een onverzwakte handhaving der bedoelde symbolen, en dat deze stemmen uit de Kerken geen leege klanken geweest zijn, en het rapport dit naar waarheid kon vaststellen, blijkt wel uit het feit, dat zelfs Dr. Buizer in zijn gravamen vrijwel alleen stond, en niemand officieel zijn gevoelen deelde.

> „Maar, zoo luidt het rapport, deze onverdeelde instemming met de belijdenisschriften maken het feit te opmerkelijker, dat schier alle Particuliere Synodes met kracht aandringen op eene nadere formuleering en duidelijker omschrijving, op eene uitwerking en aanvulling van sommige artikelen des geloofs. En zij betoogen de noodzakelijkheid voor zulk eene ontwikkeling en uitbreiding met den ernst der tijden, waarin wij leven, met de velerlei oude en nieuwe dwalingen, die voortdurend opkomen en steeds verder om zich heen grijpen, en ook met het feit, dat de belijdenisschriften reeds drie en meer dan drie eeuwen oud zijn, in al dien tijd geen wijziging of verdere ontwikkeling hebben ontvangen, terwijl het belijdende inzicht in de waarheid in die eeuwen niet onbelangrijke vorderingen heeft gemaakt".

Hier constateert het rapport een opmerkelijk verschijnsel.

Wel willen de Kerken de oude Belijdenis handhaven, en wel erkennen zij, dat die Belijdenis ten volle met de Schrift overeenstemt en haar waarheid recht vertolkt, doch aan die erkentenis paart zich terstond een andere. Alom is onder ons gevoeld dat op sommige punten nadere formuleering noodig is. Bijna alle particuliere Synodes hebben verklaard: wij hebben preciezer uitspraak noodig, want wij staan voor gansch andere problemen, en het „belijdend inzicht" is ook voortgeschreden, en deze erkentenis en al deze getuigenissen zijn het duidelijkst bewijs dat in onze Kerken niet de versteende orthodoxie de overhand heeft.

Hier is leven en beweging.

Hier heerscht geen tevredenheid met het oude, omdat het oud is, en geen conservatisme, dat de oogen sluit voor de nooden van onzen tijd. Hier is niet, gelijk ons wel eens verweten wordt, een doof oor voor de vele vragen, die uit de beroering onzer dagen oprijzen, maar de ooren en de oogen zijn geopend, en er is een sterke, algemeene drang naar klaarder omschrijving van de waarheid op die punten, die tegenwoordig vooral in het geding zijn.

Zulk een drang moet ons verblijden.

Die levensuiting en al dat vragen toonen, dat we nog niet in de schaduw der versteening en verkilling neerzitten, en op dit feit mag, vooral waar van de overzij steeds het tegendeel beweerd wordt, wel eens alle aandacht gevestigd worden.

Wat is nu op die vragen om nadere formuleering het antwoord geweest?

Wel, in de eerste plaats merkt het rapport op, dat een generale herziening der belijdenisschriften, welke ook door geen enkele Synode of Kerk begeerd wordt, niet gewenscht en niet noodzakelijk is. In de eerste plaats niet, omdat onze Kerken, zonder onderscheid, onverzwakte handhaving begeeren, en het derhalve tegen den wensch der Kerken zou ingaan, tot een algemeene revisie te besluiten, en in de tweede plaats is deze noodzaak niet aanwezig, omdat de Belijdenis op zichzelve niet in het geding is. Het zou een gansch andere quaestie zijn, wanneer het eene artikel gegronde bezwaren ontmoette, en een ander onduldbare leemten bevatte, of wanneer uit den boezem der Kerken vele en ernstige gravamina tegen onderscheidene uitspraken gerezen waren.

Dan zou een generale revisie noodig wezen.

Dan kon het oude niet worden gehandhaafd.

Maar hiervan is thans geen sprake, en daarom zegt het rapport ook:

> „Voor de Generale Synode zou het daarom ondoenlijk zijn, aan te wijzen, op welke concrete punten de belijdenisschriften wijziging behoefden, of zelfs, welke artikelen, zinsneden of uitdrukkingen in die belijdenisschriften voor het overwegen eener wijziging in aanmerking dienden te komen. De Generale Synode zou dus aan eene daarvoor benoemde Commissie niet anders dan een generaal mandaat, om zoo te zeggen een blank crediet kunnen geven. En hiervoor staat de confessie eener Kerk, die een geloofsgetuigenis is en ook door haar oudheid eerwaardig is, veel te hoog. Geen beschuldiging mag tegen haar aanvaard worden, welke in algemeene, vage bewoordingen is vervat. Wie haar aanklaagt, moet duidelijk aanwijzen, waartegen hij zijn beschuldiging richt, en deze ook met de noodige bewijzen staven.

Daarmede is onze Confessie niet onfeilbaar verklaard.

Daarmede wordt ook allerminst iedere herziening afgewezen.

De wijziging van art. 36 legt voldoende bewijs af van den reformatorischen geest, die in onze Kerken heerscht, en wij zijn wars van alle confessionalisme, dat de symbolen voor onschendbaar acht. Het rapport geeft aan deze opvatting de juiste uiting, wanneer het verklaart:

> „Hiermede is echter volstrekt niet beweerd, dat in onze belijdenisschriften, die menschenwerk zijn en steeds onderworpen en toetsbaar zijn aan de H. Schrift, niet formuleeringen en uitdrukkingen voorkomen, die min of meer verouderd zijn, en die, indien ze in onzen tijd waren opgesteld, niet anders zouden luiden. Ook is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat de teksten der Schrift, in de belijdenisschriften aangehaald, door andere met meer bewijskracht te vervangen zouden zijn. Maar deze kleine gebreken en zwakheden zijn niet van dien aard, dat zij een gegrond bezwaar zouden kunnen uitmaken tegen onverdeelde instemming met al die artikelen des geloofs, welke in de belijdenisschriften begrepen zijn".

Aanvaarding der Confessie en verzoek om nadere omschrijving kunnen dus samengaan. Handhaving en zelfs onverzwakte handhaving sluit de juistere formuleering van enkele hoofdwaarheden niet uit, en voor dit laatste is er alle reden. De tijden zijn veranderd. De geesten openbaren zich gansch anders dan voor drie eeuwen. Wij staan voor geheel nieuwe problemen. Er zijn gansch andere dwalingen, die Christus Kerk bedreigen. Wij moeten tegenover andere theorieën ons verklaren, dan onze vaderen, en het belijdend inzicht heeft al die eeuwen ook niet stilgestaan, doch is verhelderd geworden en heeft zich steeds beter ontwikkeld.

Daarom is duidelijker omschrijving noodzakelijk.

„Uitbouw" der Belijdenis is broodnoodig.

Dus geen „nieuwbouw", alsof de muren niet deugen en het fundament onbetrouwbaar is; ook geen „verbouw", alsof het oude in dezen vorm onbruikbaar en zelfs ongewenscht is geworden, en we met onze Confessie verlegen zitten, maar „uitbouw", en dan op denzelfden grondslag en in dezelfde lijnen, die thans onze belijdenisschriften beheerschen.

Echter is op alle punten die „uitbouw" niet noodig.

Er zijn artikelen, die duidelijk en breed genoeg zijn.

Er zijn ook punten, die thans niet bestreden worden.

Maar in sommige stukken is klaarder formuleering dringende eisch, en het rapport heeft met name drie artikelen genoemd. Het eerste is dat van de inspiratie der Schrift, en niemand zal durven te beweren, dat deze quaestie niet actueel is en niet tot meerdere duidelijkheid behoeft gebracht te worden. Het proces-Netelenbos heeft voldoende aan het licht gebracht, van welke diepe en verstrekkende beteekenis het Schriftstandpunt is, en hoe noodig het is, dat onze Kerken zich op dit punt duidelijk uitspreken.

En . . . dan zijn hier de vraagpunten vele.

Ik noem slechts de organische en mechanische inspiratie; de verhouding tot de critiek; de Schrift en de nieuwere wetenschap; de verhouding van Schrift en ervaring; de grond des geloofs en de Schrift; het Getuigenis des Heiligen Geestes enz. enz., en men gevoelt terstond, dat, ja, wat in onze Belijdenis art. 2 e.v. zeggen, volkomen waar is, maar onze Kerken zich van haar standpunt toch scherper rekenschap hebben te geven.

Op dit terrein moet meer klaarheid komen.

Alles roept om scherper formuleering, en wij mogen allerminst in gevaarlijke en oneerlijke struisvogelpolitiek de oogen sluiten, en doen alsof er geen moeilijkheden zijn, maar wij zullen oprecht de verschillende vragen onder oogen zien, en trachten tot zuiverder belijden te geraken.

In de tweede plaats zal aan de orde komen het leerstuk van de Kerk, dat ook meerdere verklaring behoeft. Uit het gravamen van Dr. Buizer, dat de Synode ongegrond heeft verklaard, en uit het debat, dat daarover gevoerd werd, is ongetwijfeld duidelijk geworden, dat wij ons ten opzichte van het kerkelijk vraagstuk wel eens nader mogen uitspreken. Onze vaderen, hoewel zij nimmer van een alleen-zaligmakende Kerk hebben gesproken, stonden er toch anders voor dan wij, en de steeds meer zich uitbreidende pluriformiteit der Kerk dwingt ons dit leerstuk zuiverder, en meer in overeenstemming met de tegenwoordige tijdsomstandigheden te vertolken.

Dit geldt ook voor het derde punt:

Over de verhouding van Kerk en Staat en het ambt der Overheid in art. 36, zijn na de beslissing van Utrecht in 1905, de meeningen nog niet tot de rust der overeenstemming gekomen, en het is goed, dat wij, vooral in dezen tijd, deze quaestie ons helder indenken.

Op dit drievoudig terrein zal de uitbouw plaats vinden.

De artikelen in onze Belijdenis, die op deze punten betrekking hebben, zullen nader worden verklaard, en, zoo eindigt het rapport de bespreking van deze quaestie:

> „Van al deze artikelen mag vrijmoedig en zonder vrees voor tegenspraak worden uitgesproken, dat hunne bespreking in de belijdenisschriften niet meer staat op de hoogte en niet meer beantwoordt aan de behoefte van dezen tijd. Zij vertolken niet